

การออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษ
เพื่อการสื่อสารของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล
Blended Learning Design in Communicative English Language
Teaching for Learners in Higher Education in the Digital Age

Received : December 5, 2020

Revised : March 29, 2021

Accepted : June 8, 2021

ทิพย์ธิดา บุตรชุย*¹
Tiptida Bootchuy

พัชรนันท์ บุตรชุย²
Patthanant Bootchuy

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อหาแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ดำเนินการศึกษาโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน และการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้สอนและผู้เรียน 2) กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 3) เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล 4) การมีปฏิสัมพันธ์ 5) การประเมินผล ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ประกอบไปด้วย 1) ขั้นสอน 2) ขั้นฝึกการใช้ภาษา 3) ขั้นนำภาษาไปใช้ 4) ขั้นทบทวนบทเรียน 5) ขั้นประเมินผลและให้ข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งจากการทบทวนและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

*Corresponding author, e-mail: tiptida@yahoo.com

¹อาจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Lecturer in Faculty of Humanities and Social Science, Phetchaburi Rajabhat University. e-mail: tiptida@yahoo.com

²อาจารย์ ดร. ประจำสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Lecturer Dr. in Office of Educational Technology, Sukhothai Thammathirat Open University. e-mail: patthanant.boo@stou.ac.th

ขั้นฝึกการใช้ภาษาจะเหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น ผู้เรียนแต่ละคนต้องการเวลาในการฝึกและพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไม่เท่ากัน ซึ่งการฝึกแบบออนไลน์ ผู้เรียนสามารถฝึกซ้ำ ๆ ได้โดยไม่มีการจำกัดเวลา ส่วนขั้นนำภาษาไปใช้เหมาะที่จะจัดในห้องเรียน เนื่องจากผู้เรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารต้องสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และสร้างสรรค์ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนแต่ละคนมีพัฒนาการต่างกัน และต้องการความช่วยเหลือ คำแนะนำ คำอธิบายเพิ่มเติมการยกตัวอย่างและสาธิตมากขึ้นแตกต่างกันไป ดังนั้นเพื่อช่วยเหลือให้ผู้เรียนแต่ละคนมีสมรรถนะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเพิ่มขึ้น ขั้นนำไปใช้จึงเหมาะที่จะจัดในห้องเรียนมากกว่าแบบออนไลน์

คำสำคัญ: การออกแบบการเรียนการสอน การเรียนรู้แบบผสมผสาน ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

Abstract

The purpose of this academic paper was to study the concepts of instructional design and blended learning in communicative English language teaching for learners in a higher education level. The study was conducted by analyzed and synthesized on documents and research papers related to instructional design, blended learning, and Communicative Language Teaching. The components of blended learning instructional model that are synthesized from this study consist of five components as follows: 1) an instructor and learners, 2) the student-centered learning activities approach, 3) technology and digital media, 4) interaction, and 5) assessment and feedback. The five steps of blended learning instructional model for communicative English language teaching that are synthesized from this academic paper are as follows: 1) presentation, 2) practice, 3) production, 4) wrap up, and 5) assessment and feedback. It is synthesized that practice stage is best suited to be in an online learning because of learning English for communication each learner needs time to practice and develop language skills. This is because in the online training, students can practice repeatedly without time limit. production stage is best suited to be in a face-to-face learning because learners must be able to apply and create their own knowledge. Each learner has developed differently and need help, advice, further explanation differently. Therefore, to assist each learner to increase the language proficiency for communication, the production stage is more suitable to be held in the classroom than online.

Keywords: Instructional Design, Blended Learning, Communicative English Language Teaching

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล ส่งผลต่อพฤติกรรมในการใช้ชีวิตรวมถึงการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้นและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนก็มีความหลากหลายยิ่งขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ที่เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัลจัดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยกระตุ้นความสนใจผู้เรียน จูงใจให้อยากเรียนและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ พัฒนาความเข้าใจ สร้างการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะการสื่อสาร อีกทั้งยังตอบสนองการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาและฝึกฝนทักษะการสื่อสารด้วยตัวเองได้ (Serrano et al., 2019; Wang, 2020)

สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ในปี 2563 ที่ระบาดไปทั่วโลกทำให้แต่ละประเทศต้องปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตเป็นแบบวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) และในปีเดียวกันนี้ ธนาคารโลกได้ทำการสำรวจการจัดการเรียนการสอนในช่วงแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 พบว่า หลายประเทศมีการปรับการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ มีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบทางไกลโดยให้ผู้เรียนเรียนอยู่ที่บ้านในพื้นที่ที่ปลอดภัยจากโรคระบาด สถาบันการศึกษาสามารถเปิดทำการได้ แต่เพื่อความปลอดภัย การเรียนแบบออนไลน์และการเรียนในห้องเรียน ซึ่งเรียกว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ได้ถูกหยิบยกมาใช้ในหลายประเทศ (Lyst, 2020) จากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นวิธีการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาภาษาอังกฤษให้สามารถฝึกและพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียนได้ (Thu & Minh, 2020; Olivares, 2020) และผู้เรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างชาติมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบผสมผสานในระดับมาก (Thu & Minh, 2020; Olivares, 2020; Visser & Sukavatee, 2020)

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้ เช่น ยูทูป บล็อก และเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกสนใจและมีปฏิสัมพันธ์ต่อการเรียนมากยิ่งขึ้น ผู้สอนยังสามารถใช้สื่อการเรียนรู้ เช่น เพลงภาษาอังกฤษ คลิปภาพยนตร์ และแบบฝึกออนไลน์ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นการพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้รสนในการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ อีกทั้งยังช่วยพัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จิรารัตน์ ประยูรวงษ์, 2562) อย่างไรก็ตามจากผลสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างชาติในบางงานวิจัย พบว่า ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนแบบผสมผสานเป็นภาระ ไม่ได้รู้สึกมีแรงจูงใจในการเรียน เนื่องจากกิจกรรมที่ให้ทำในออนไลน์หรือเทคโนโลยีที่ใช้ยังไม่มี

การจูงใจมากพอ อีกทั้งในระบบออนไลน์ยังขาดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (Parker & Balci, 2020) และคำชี้แจงในการทำกิจกรรมออนไลน์ไม่ชัดเจน ทำให้ผู้เรียนสับสน อีกทั้งสื่อการเรียนรู้ยากเกินความสามารถของผู้เรียน และผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียนช้าเกินไป (Manurung et al, 2020) ด้วยปัญหาในการเรียนแบบผสมผสานในวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามที่ได้กล่าวมา การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและมีแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

การออกแบบการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล

การเปลี่ยนผ่านการเรียนรู้จากยุคเดิมสู่ยุคดิจิทัล การจัดการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียน การทำงานและการดำรงชีวิต เน้นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองสามารถต่อยอดความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีอยู่ได้ โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการอธิบายเนื้อหาเป็นการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจและสร้างความกระตือรือร้นในการเรียน ให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วางแผน ลงมือปฏิบัติ รู้จักรับฟังความคิดเห็นและทำงานร่วมกับผู้อื่นรวมถึงการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ แนวทางการออกแบบการเรียนรู้ โดยนำแบบจำลองของ ADDIE (ประกอบ กรณีกิจ และจินตวิทย์ คล้ายสังข์, 2556) มาประยุกต์ใช้ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ (Analyze: A) ในการออกแบบการเรียนการสอน ควรดำเนินการวิเคราะห์รายละเอียด 5 ด้าน คือ 1) วิเคราะห์ความจำเป็น 2) วิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมการสอน 3) วิเคราะห์ผู้เรียน 4) วิเคราะห์วัตถุประสงค์ 5) วิเคราะห์สภาพแวดล้อม

2. การออกแบบ (Design: D) โดยทำการออกแบบจากจุดประสงค์ของการเรียน ออกแบบวิธีการสอนและการนำเสนอเนื้อหา รวมถึงการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อที่จะมาสนับสนุนการเรียนรู้

3. การพัฒนา (Development: D) เป็นขั้นตอนของการลงมือปฏิบัติ การดำเนินการตามกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่ออกแบบไว้

4. การนำไปใช้ (Implement: I) การนำเสนอการเรียนผ่านการจัดการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อ นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนจริง

5. การประเมิน (Evaluate: E) การประเมินการวิเคราะห์ การประเมินการออกแบบ การประเมินการพัฒนาและการประเมินเพื่อนำไปใช้จริง โดยกระทำระหว่างดำเนินการ คือ การประเมินระหว่างดำเนินงาน (formative evaluation) และประเมินภายหลังการดำเนินงาน (summative evaluation)

แบบจำลองการออกแบบการสอน ADDIE นี้ สรุปได้ว่าเราสามารถนำขั้นตอนทั้ง 5 ขั้น ที่ประกอบไปด้วย 1) การวิเคราะห์ 2) การออกแบบ 3) การพัฒนา 4) การนำไปใช้ และ 5) การประเมิน มาใช้เพื่อการออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลโดยกว้าง ๆ ที่อาจารย์ผู้สอนหรือนักออกแบบการสอนสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือนำไปขยายรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนต่อไป

แนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

จากการศึกษาแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบผสมผสาน ดังนี้ Sharma (2010) นิยามการเรียนรู้แบบผสมผสานไว้สามแบบ กล่าวคือ 1) การเรียนในห้องเรียนรวมกับรวมกับการเรียนแบบออนไลน์โดยใช้ซอฟต์แวร์ที่เป็นระบบการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ เช่น Blackboard หรือ Moodle 2) การเรียนการสอนที่ใช้สื่อผสมกับอีเลิร์นนิ่ง 3) การใช้วิธีสอนแบบหลากหลายรวมกัน สอดคล้องกับ Lalima & Dangwal (2017) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนแบบผสมผสานไว้ว่า การเรียนการสอนแบบผสมผสาน คือ กระบวนการเรียนการสอนที่ผสมกับการเรียนการสอนในห้องเรียนและการใช้เทคโนโลยีมาช่วยสอน สอดคล้องกับ ชีรวดี ถังคุตร (2555) กล่าวว่า การเรียนแบบผสมผสาน คือ การนำเอาการเรียนการสอนในชั้นเรียนหรือการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า และแนวคิดการเรียนการสอนโดยการใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนหรือการเรียนการสอนออนไลน์มาบูรณาการใช้ร่วมกัน เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับ ประกอบ กรณียกิจ และจินตวิรั คล้ายสังข์ (2556) อธิบายความหมายของอีเลิร์นนิ่งแบบผสมผสานว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานจุดเด่นของการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั้งในด้านการนำเสนอเนื้อหา การเข้าร่วมกิจกรรมและการวัดและการประเมินผล อีกทั้ง สุมาลี ชัยเชื้อ (2561) กล่าวว่า การเรียนแบบผสมผสานมีความหมายสองแบบ แบบแรก คือ การสอนที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด แบบที่สอง คือ การสอนที่ผสมกันระหว่างการสอนในห้องเรียนและการสอนแบบอีเลิร์นนิ่ง

จากการศึกษาคำนิยามของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน สรุปได้ว่าการเรียนการสอนแบบผสมผสาน คือ การเรียนการสอนในห้องเรียนผสมกับการเรียนการสอนออนไลน์หรือการทำกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งในบทความวิชาการฉบับนี้ การเรียนการสอนแบบผสมผสาน หมายถึง การเรียนการสอนในห้องเรียนรวมกับการเรียนแบบออนไลน์ที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

สัดส่วนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ปรัชญนันท์ นิลสุข และปณิตา วรรณพิรุณ (2556) แบ่งสัดส่วนของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning Ratio) เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. การผสมผสานแบบ 50:50 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร้อยละ 50 และแบบปกติร้อยละ 50 เช่น วิชาที่ใช้เวลาเรียน 4 ชั่วโมง/สัปดาห์ ในการสอนหนึ่งครั้ง ผู้สอนจะเจอหน้านักศึกษา ก่อน โดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบเผชิญหน้า 2 ชั่วโมง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ บรรยายทำความเข้าใจในการเรียน หลังจากนั้นให้นักศึกษาเรียนด้วยตนเองบนเว็บไซต์อีก 2 ชั่วโมง โดยให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำแบบฝึกหัด ส่งงาน และเรียนรู้เพิ่มเติมจากเว็บไซต์ที่ผู้สอนจัดให้ และทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ผู้สอนกำหนดไว้ ถือว่ามีสัดส่วนการผสมผสานร้อยละ 50:50

2. การผสมผสานแบบ 70:30 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร้อยละ 70 และแบบปกติร้อยละ 30 คือ จัดกิจกรรมในห้องเรียนแบบเผชิญหน้าก่อน เช่น การปฐมนิเทศ การฝึกใช้เครื่องมือ ประมาณร้อยละ 10 จากนั้นเรียนด้วยตนเองบนเว็บไซต์ประมาณร้อยละ 40 จากนั้นจึงมีการสอบกลางภาคเพื่อทบทวนเนื้อหาบทเรียนที่ได้เรียนมาแล้ว ประมาณร้อยละ 10 และให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองต่ออีกร้อยละ 30 จากนั้นจึงให้ผู้เรียนมาสรุปผลการเรียน นำเสนอผลงาน หรือทำแบบทดสอบหลังเรียนอีกประมาณร้อยละ 10

3. การผสมผสานแบบ 80:20 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร้อยละ 80 และแบบปกติร้อยละ 20 คือ จัดกิจกรรมในห้องเรียนแบบเผชิญหน้าก่อน เช่น การปฐมนิเทศ การฝึกใช้เครื่องมือ ประมาณร้อยละ 10 จากนั้นให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองแบบออนไลน์ประมาณร้อยละ 80 เมื่อสิ้นสุดการเรียนจะให้ผู้เรียนมาสรุปผลการเรียน นำเสนอผลงาน หรือทำแบบทดสอบหลังเรียนอีกประมาณร้อยละ 10

ดังนั้นประเด็นที่ควรพิจารณาในการออกแบบสัดส่วนการเรียนแบบผสมผสาน คือ ต้องจัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 หากมีกิจกรรมน้อยกว่าร้อยละ 50 จะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะที่ใช้สื่อออนไลน์เป็นตัวช่วยในลักษณะสื่อเสริม (Supplementary) และสื่อเติม (Complementary) ไม่ใช่สื่อหลัก (Comprehensive Replacement)

รูปแบบการเรียนแบบผสมผสาน

การสร้างรายวิชาโดยเลือกใช้การเรียนแบบผสมผสานมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับกรอบการออกแบบรายวิชา ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบผสมผสาน สามารถจำแนกถึงคุณลักษณะในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน สำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาเป็น 6 รูปแบบ (สุมาลี ชัยเชื้อ, 2561; สิริกร บำรุงกิจและคณะ, 2562; Horn & Staker, 2011; Olivares, 2020) ดังนี้

1. **รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่เน้นการเผชิญหน้า (Face to Face Driver)** เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติที่มีการเรียนแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในชั้นเรียน โดยมีการเรียนรู้แบบออนไลน์ในแต่ละเรื่องหรือแต่ละประเด็นบางส่วน โดยใช้การเรียนออนไลน์เป็นส่วนเสริม เช่น เรียนและทำกิจกรรมในห้องเรียน แต่มีการทบทวนบทเรียนแบบออนไลน์ หรือเรียนในห้องเรียนจนจบรายวิชา หลังจากนั้นจะมีการให้คำปรึกษาแบบออนไลน์

2. **รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานแบบหมุนเวียน (Rotation)** เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่หมุนเวียนตามหลักสูตรเนื้อหาในตารางที่กำหนดของการสอนปกติในชั้นเรียน ภายใต้สถานการณ์ที่มีความหลากหลายและเป็นไปตามอัตราการเรียนของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ เช่น เรียนในห้องเรียน หลังจากนั้นให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดและกิจกรรมออนไลน์ พร้อมกับมีแบบทดสอบให้ผู้เรียนทำออนไลน์ และผู้สอนประเมินและให้ข้อมูลป้อนกลับกับผู้เรียนแบบออนไลน์

3. **รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีความยืดหยุ่นในการปรับใช้ (Flex)** เป็นลักษณะที่มีความยืดหยุ่นในการปรับใช้ภายใต้สถานการณ์ที่ต่างกัน ผู้สอนสามารถจัดให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้หลายรูปแบบทั้งการเรียนแบบตัวต่อตัว หรือการเรียนแบบกลุ่มเล็กตามความสนใจ ตัวอย่างเช่น เรียนในห้องเรียน หลังจากนั้นให้ผู้เรียนเข้าไปทำชุดกิจกรรมและแบบฝึกหัดออนไลน์ หลังจากนั้นกลับมาห้องเรียนอีกครั้ง เพื่อทำกิจกรรมและนำเสนอผลงานกลุ่มในห้องเรียน ผู้สอนวัด ประเมินและให้ข้อมูลป้อนกลับผู้เรียนในห้องเรียน และสรุปบทเรียนในห้องเรียน

4. **รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ใช้ห้องปฏิบัติการแบบออนไลน์ (Online Lab)** เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ที่ใช้ห้องปฏิบัติการแบบออนไลน์เต็มรูปแบบ โดยผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้คอยควบคุมให้ความช่วยเหลือทางการเรียนรู้แก่ผู้เรียน เช่น เรียนแบบห้องเรียนกลับด้าน (flipped classroom) กล่าวคือ การให้ผู้เรียนเรียนในออนไลน์ก่อน แล้วมาทำกิจกรรมในห้องเรียน ผู้สอนวัดและผลประเมิน และให้ข้อมูลป้อนกลับและทบทวนบทเรียนในห้องเรียน

5. **รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Blended)** เป็นรูปแบบของการเรียนด้วยตัวของผู้เรียนเองตามประเด็นหรือหลักสูตรกำหนด มีการเชื่อมโยงข้อมูลทางการเรียนระหว่างกันหรือระหว่างสถาบัน ลักษณะดังกล่าวนี้จะมีโปรแกรมควบคุมหลักคอยอำนวยความสะดวกในการเรียน เน้นการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น เรียนแบบออนไลน์เกือบ 100% แต่มีบางครั้งที่เรียนในห้องเรียน เพื่อทำกิจกรรมหรือภาระงานกลุ่มในห้องเรียน

6. **รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเต็มรูปแบบ (Online Driver)** เป็นลักษณะการเรียนรู้แบบผสมผสานที่เต็มรูปแบบโดยมีการเรียนแบบออนไลน์ตามหลักสูตรที่กำหนด เช่น เรียนแบบออนไลน์ 100% หากสงสัยอะไรจะมีผู้ให้ความช่วยเหลือและตอบข้อสงสัยทางออนไลน์ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศจะมีบทบาทค่อนข้างสูงต่อกระบวนการขับเคลื่อนในรูปแบบดังกล่าวนี้

จากรูปแบบของการเรียนแบบผสมผสานที่กล่าวนี้เห็นได้ว่า การนำเอากระบวนการเรียนแบบผสมผสานมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น ประเด็นสำคัญคงต้องคำนึงถึงความพร้อมและความเป็นไปได้

หลายประการที่จะเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาปรับใช้การเรียนรู้ในลักษณะนี้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ บริบทและความพร้อมทุกด้านเพื่อเกิดผลและประสิทธิภาพสูงสุดของการประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในรายวิชาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ที่ต้องเน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติและพัฒนาทักษะการสื่อสาร

การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารระดับอุดมศึกษา

การสอนภาษาแบบสื่อสาร คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะการสื่อสาร (Communicative competence) มีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยมีทักษะทางภาษา และการมีความรู้ด้านภาษาเพื่อที่จะสื่อสารโดยใช้โครงสร้างและหลักไวยากรณ์ได้อย่างถูกต้อง (Richard, 2006)

การฝึกภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นการทำกิจกรรมที่ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งองค์ประกอบ สมรรถนะการสื่อสารมีทั้งหมด 10 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่ใช้ภาษา เช่น ผู้เรียนสามารถสั่งอาหารและเครื่องดื่มเป็นภาษาอังกฤษได้ 2) กำหนดสถานที่ วัน และเวลาในกิจกรรมที่ใช้ภาษา เช่น ในร้านอาหาร มื้อเย็นวันศุกร์ 3) กำหนดบทบาทให้ผู้เรียน เช่น เป็นบริกรหรือเป็นลูกค้า ในร้านอาหาร 4) กำหนดเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในการสื่อสาร 5) กำหนดหน้าที่ของภาษา เช่น เพื่อสั่งอาหารและรับ order อาหารเป็นภาษาอังกฤษ 6) กำหนดหัวข้อเรื่องที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ในหน่วย การเรียนในคาบนั้น ๆ เช่น อาหาร เป็นต้น 7) กำหนดประเภทของการสื่อสาร เช่น การสั่ง การขอร้อง หรือการบรรยาย เป็นต้น 8) กำหนดประเภทของภาษาอังกฤษ เช่น ภาษาอังกฤษแบบอังกฤษ อเมริกา ออสเตรเลีย หรือเป็นภาษาพูด หรือภาษาเขียน 9) กำหนดโครงสร้างและหลักไวยากรณ์ที่จำเป็นต้องเรียนรู้กิจกรรมที่ใช้ภาษา 10) กำหนดคำศัพท์ กลุ่มคำ สำนวนเฉพาะที่จำเป็นต้องเรียนรู้กิจกรรมที่ใช้ ภาษา (Richard, 2006)

เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลที่ใช้ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารระดับอุดมศึกษา

เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลที่ใช้ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบ่งออกเป็นหลายประเภท สามารถนำมา ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือแบบไม่ประสานเวลา หมายถึง เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลที่ใช้ในการเรียนรู้ภาษา ภาษาอังกฤษที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา ระบบบริหารจัดการบทเรียนจะอยู่ที่เครือข่ายที่เชื่อมต่อกับ อินเทอร์เน็ต เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาผ่านสื่อการสอน เช่น วิดีโอ PowerPoint ภาพนิ่ง สถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา การปฏิสัมพันธ์อาจเกิดขึ้นโดยการใช้กระดานสนทนาอิเล็กทรอนิกส์ หรือการใช้อีเมล ตัวอย่าง การใช้เครื่องมือแบบไม่ประสานเวลากับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (จิรารัตน์ ประยูรวงษ์, 2562) เช่น

1.1 บล็อก (Blogs) การประยุกต์ใช้บล็อกในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยให้ผู้เรียนบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ นำเสนอความคิดเห็นส่วนตัว สิ่งที่ตนเองรู้หรือสิ่งที่ตนเองสนใจเพื่อแบ่งปันความรู้ให้กับผู้อื่น

1.2 วิดีโอคลิป (Video Clip) การประยุกต์ใช้วิดีโอคลิปในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เช่น มีคลิปวิดีโอที่สอนและให้ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียน สามารถฝึกฝนทักษะด้านต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ เช่น ภาพยนตร์ เพลง เกมโชว์ต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้ โดยให้ผู้เรียนฟัง จดบันทึกรายละเอียดและประเด็นสำคัญของคลิปวิดีโอ เขียนสรุปความและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน นอกจากนี้ผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดที่มีความเกี่ยวเนื่องกับคลิปวิดีโอ เช่น แบบฝึกหัดคำศัพท์ จับคู่ เติมคำ อ่านเรื่องแล้วตอบคำถามต่าง ๆ การเขียนลำดับของเหตุการณ์ในคลิปวิดีโอ เป็นต้น

2. เครื่องมือแบบประสานเวลา หมายถึง เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลที่ใช้ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ที่ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องอยู่ในเวลาเดียวกัน แต่อยู่คนละที่ เป็นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ทั้งแบบเห็นหน้า หรือจะเป็นเสียงหรือตัวอักษร การปฏิสัมพันธ์จะเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน ตัวอย่างการใช้เครื่องมือแบบประสานเวลากับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เช่น ระบบการจัดการเรียนรู้ หรือการเรียนโดยผ่านแอปพลิเคชันการประชุมทางวิดีโอ เช่น Google Hangout Meet, Zoom Meeting, WebEx, Microsoft Teams เป็นต้น ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนสามารถพูดคุย ซักถามร่วมกันได้ในขณะที่สอนและตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้

กรณีตัวอย่างรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารระดับอุดมศึกษา

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Wu et al., 2017; Lee & Wallace, 2018; VijayaKumar & Viswanathan, 2018; สิริกร บำรุงกิจและคณะ, 2562; Thu & Minh, 2020; Olivares, 2020) มีกรณีตัวอย่าง ดังนี้

Wu et al. (2017) สอนวิชาการพูดภาษาอังกฤษให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ประเทศไต้หวัน โดยใช้วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (flipped classroom) โดยก่อนที่ผู้เข้าห้องเรียน นักศึกษาจะต้องดูวิดีโอสอนที่จะฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษ แล้วนักศึกษาแต่ละคน ฝึกพูดแล้วส่งไฟล์เสียงของตัวเองเข้าไลน์กลุ่มเพื่อนและอาจารย์ผู้สอนจะคอมเมนต์ทางไลน์กลุ่มนั้น ในห้องเรียน ผู้เรียนนำเสนอหน้าชั้นและทำกิจกรรมกลุ่มโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

Lee & Wallace (2018) สอนภาษาอังกฤษระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ประเทศเกาหลีใต้ โดยใช้วิธีสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (flipped classroom) โดยผู้เรียนดูวิดีโอสอน และทำแบบฝึกหัดก่อนเข้ามาเรียน ส่วนในห้องเรียนนั้น ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มโดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ให้คำอธิบาย และตรวจงาน และให้ข้อมูลป้อนกลับผู้เรียน

VijayaKumar & Viswanathan (2018) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาทักษะการพูดของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีปี 2 ประเทศอินเดีย กลุ่มตัวอย่างเรียนในห้องเรียน 5 ชั่วโมง และเรียนในเว็บไซด์ชื่อ Edmodo อีก 5 ชั่วโมง ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ที่เป็นระบบการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ได้แลกเปลี่ยนข้อมูล อภิปรายกลุ่ม ให้ข้อมูลป้อนกลับ ในเว็บไซต์จะมีสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น วิดีโอสอน เอกสารประกอบการสอนใน PowerPoint และโปรแกรมที่เรียนแบบออนไลน์

สิริกร บำรุงกิจและคณะ (2562) พัฒนารูปแบบการเรียนแบบผสมผสานวิชาภาษาอังกฤษตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี แบ่งขั้นตอนการสอน ดังนี้ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นฝึกคำศัพท์และไวยากรณ์ที่สอนไปในขั้นหนึ่ง 3) ขั้นฝึกการใช้ภาษาในระบบการจัดการเรียนรู้ Canvas 4) ขั้นฝึกกิจกรรมการสื่อสารในห้องเรียนและกิจกรรมใน Canvas ในห้องเรียน ผู้เรียนทำกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะใน Canvas ผู้เรียนค้นคว้าและนำเสนองาน และได้รับการประเมินและให้คำแนะนำผลงานในขั้นนั้น

Thu & Minh (2020) ออกแบบรูปแบบการสอนแบบผสมผสานโดยให้ผู้เรียนเรียนบทเรียนแบบออนไลน์ก่อนในระบบ Learning Management System (LMS) โดยให้ผู้เรียนดาวน์โหลดเอกสารประกอบการสอน ส่งงาน ฝึกทักษะการฟัง การอ่าน การเขียน การออกเสียง ไวยากรณ์และคำศัพท์ในระบบ LMS หลังจากนั้นผู้เรียนจะเข้าเรียนในห้องเรียนเพื่อที่จะทำกิจกรรม และมอบหมายภาระงานเป็นกลุ่ม ซึ่งการระดมสมอง อภิปรายกลุ่มและทำกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียนนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงเนื้อหาที่ตนยังไม่เข้าใจและสามารถซักถามอาจารย์ผู้สอนในเรื่องที่ตนยังไม่เข้าใจได้

Olivares (2020) พัฒนารูปแบบการเรียนผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนตาบอดระดับมัธยมในจังหวัดขอนแก่นแห่งหนึ่ง ผ่าน Course Ville ซึ่งเป็นระบบ LMS ซึ่งมีสื่อการสอน และไฟล์เอกสารประกอบการเรียนการสอน โดยการสอนแบบออนไลน์แบ่งเป็น 3 ชั้น ดังนี้ 1) ขั้นนำเสนอ 2) ขั้นกระตุ้น และ 3) ขั้นอธิบาย ส่วนในห้องเรียนแบ่งการสอนออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้ 1) ขั้นนำเสนอ และ 2) ขั้นนำไปใช้ หลังจากนั้นผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันทบทวนบทเรียน และผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับกับผู้เรียน

แนวทางการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

จากการศึกษาองค์ประกอบ ลักษณะ และรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์แนวทางการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ประกอบด้วย องค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การออกแบบวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้เป็นการเรียนการสอนแบบผสมผสานนั้นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 5 ประการ ดังนี้

1. ผู้สอนและผู้เรียน บทบาทของผู้สอน ได้แก่ เป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ เป็นผู้ฝึกและอำนวยความสะดวก เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นศักยภาพของตนเองในด้านการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร อย่างไรก็ตามผู้สอนต้องพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้มีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าขณะที่สอน รวมทั้งมีการติดตามการเข้าเรียนของผู้เรียนในออนไลน์อย่างต่อเนื่อง บทบาทของผู้เรียน คือ เป็นผู้สร้างการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องมีความพร้อมในด้านการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ สามารถสืบค้น วิเคราะห์ข้อมูล มีการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ การเตรียมระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้พร้อมใช้งาน การเตรียมสถานที่สำหรับการเรียนที่เหมาะสม การติดต่อสื่อสารแบบดิจิทัลกับผู้สอนเพื่อให้สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนได้เหมาะสม

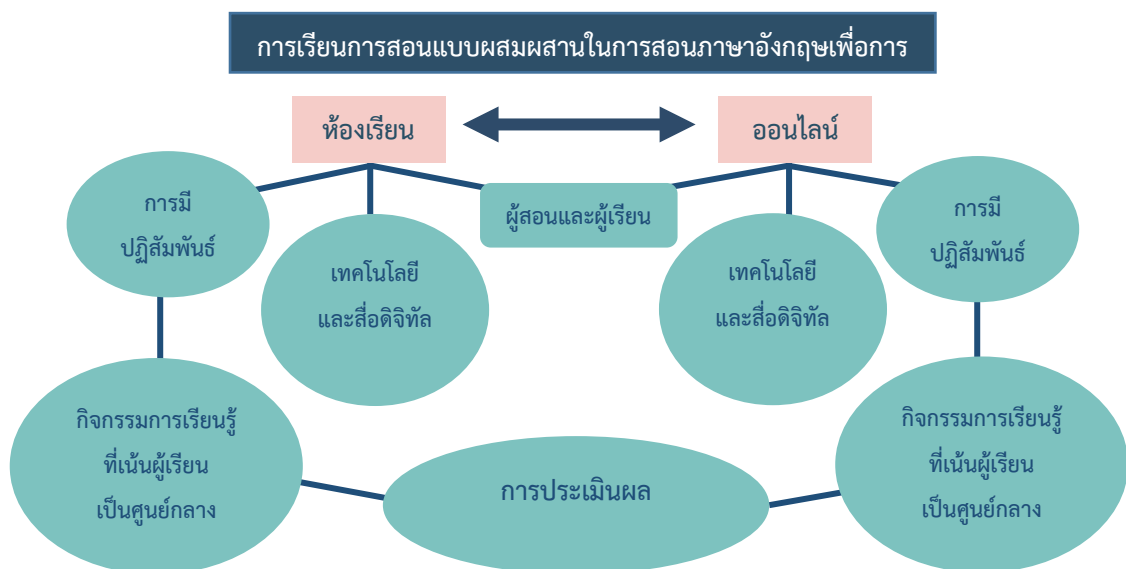
2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทั้งในห้องเรียนและแบบออนไลน์ ซึ่งขั้นตอนการฝึกจะเหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการเรียนภาษานั้น ผู้เรียนแต่ละคนต้องการเวลาในการฝึกและพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไม่เท่ากัน ซึ่งการฝึกแบบออนไลน์ผู้เรียนสามารถฝึกซ้ำ ๆ จนกว่าจะจำและเข้าใจได้โดยไม่มีการจำกัดเวลา ส่วนขั้นนำภาษาไปใช้เหมาะที่จะจัดในห้องเรียน เนื่องจากว่าขั้นนำภาษาไปใช้ ผู้เรียนต้องสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และหรือสร้างสรรค์ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนแต่ละคนมีพัฒนาการต่างกัน และต้องการความช่วยเหลือ คำแนะนำ คำอธิบายเพิ่มเติม การยกตัวอย่างและสาธิตแตกต่างกันไป

3. เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล ที่ใช้ทั้งในห้องเรียนและแบบออนไลน์ที่เป็นเครื่องมือแบบประสานเวลาและไม่ประสานเวลา เครื่องมือแบบไม่ประสานเวลา เช่น วิดีโอ PowerPoint ภาพนิ่ง สถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา การปฏิสัมพันธ์อาจเกิดขึ้นโดยการใช้กระดานสนทนาอิเล็กทรอนิกส์ หรือการใช้อีเมล และเครื่องมือแบบประสานเวลา เช่น ระบบการจัดการเรียนรู้ หรือการเรียนโดยผ่านแอปพลิเคชัน การประชุมทางวิดีโอ เช่น Google Hangout Meet, Zoom Meeting, WebEx, Microsoft Teams เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถฝึกการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เช่น เว็บไซต์ ห้องสมุด อิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเป็นทางเลือกที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ด้วยการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาประกอบการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัชญา โคศิลา และคณะ (2563) การเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริม ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุข มีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และช่วยเพิ่มการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. การมีปฏิสัมพันธ์ ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ทั้งในห้องเรียนและแบบออนไลน์ กล่าวคือ ผู้สอนมีกิจกรรมที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ทั้งในห้องเรียนและในออนไลน์ และไม่ว่าผู้เรียนจะเรียนที่ไหนในห้องเรียนหรือแบบออนไลน์ ผู้สอนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน กล่าวคือ ผู้สอนต้องคำนึงถึงว่าตัวเองนั้นมิบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ คอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตอบข้อสงสัย และให้คำปรึกษาอยู่เสมอ

5. การประเมินผล มีการจัดการเรียนการสอนที่มีการวัดผลประเมินผล และให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างรวดเร็ว โดยที่ผู้เรียนสามารถติดต่อ สื่อสาร และซักถามผู้สอน และผู้สอนสามารถให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และตอบข้อสงสัยของผู้เรียนได้ทันทีหรืออย่างรวดเร็ว ทั้งในห้องเรียนและแบบออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ การประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียนจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะผู้สอนและผู้เรียนสามารถรู้ผลย้อนกลับได้ทันที ผู้สอนเห็นชัดเจนว่าผู้เรียนคนไหน หรือเป็นจำนวนกี่คนที่ตอบถูกหรือผิดในคำถามที่ตั้งไว้ในแต่ละข้อ ทำให้ผู้สอนปรับกระบวนการสอนและเข้าใจผู้เรียนมากขึ้น

องค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

จากการศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนสามารถสังเคราะห์ขั้นตอนการเรียนการสอนแบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ดังตารางที่ 1 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 1 สังเคราะห์ขั้นตอนการเรียนการสอนแบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

งานวิจัย	สถานที่ที่จัดการเรียนการสอน									
	ในห้องเรียน					ออนไลน์				
	ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน									
	สอนคำศัพท์ และโครงสร้าง	สอนการใช้ภาษา	ขั้นฝึกทักษะ	ขั้นนำไปใช้	ประเมินและให้ข้อมูลป้อนกลับ	สอนคำศัพท์และโครงสร้าง	สอนการใช้ภาษา	ขั้นฝึกทักษะ	ขั้นนำไปใช้	ประเมินและให้ข้อมูลป้อนกลับ
Wu et al. (2017)	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Lee & Wallace (2018)	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗
VijayaKumar & Viswanathan (2018)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
สิริกร บำรุงกิจและคณะ (2562)	✓	✗	✗	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓
Thu My & Minh Hoa (2020),	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗
Olivares (2020)	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนสามารถสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ได้ดังนี้ 1) ขั้นสอนคำศัพท์ ไวยากรณ์ และการใช้ภาษา ในขั้นตอนนี้ ผู้สอนสามารถนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและออนไลน์ 2) ขั้นฝึกการใช้ภาษา โดยออกแบบชุดกิจกรรมและแบบฝึกในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการฝึกฟัง พูด อ่าน หรือเขียน ทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนต้องการเวลาฝึกและเวลาในการพัฒนาต่างกัน 3) ขั้นนำภาษาไปใช้ หลังจากนั้นกลับมาห้องเรียนอีกครั้ง เพื่อทำกิจกรรมและนำเสนองานกลุ่มในห้องเรียน เพื่อให้ผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ อธิบาย เพิ่มเติมและตอบข้อสงสัย 4) ขั้นทบทวนบทเรียน สามารถทบทวนในรูปแบบออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนฝึกซ้ำไปซ้ำมาได้จนกว่าจำและเข้าใจบทเรียนได้ 5) ขั้นประเมินผลและให้ข้อมูลป้อนกลับ ผู้สอนวัด ประเมินและ

ให้ข้อมูลป้อนกลับผู้เรียน และสรุปบทเรียน ขั้นตอนนี้สามารถทำทั้งในห้องเรียนและออนไลน์ โดยการประเมินผลควรประเมินทั้งระหว่างเรียนและหลังเรียน

จากตารางสังเคราะห์ขั้นตอนการเรียนการสอนแบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ขั้นฝึกการใช้ภาษาจะจัดกิจกรรมให้อยู่ในออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าในการฝึกทักษะภาษาไม่ว่าจะเป็นการฝึกฟัง พูด อ่าน หรือเขียน ผู้เรียนแต่ละคนต้องการเวลาฝึกและเวลาในการพัฒนาต่างกัน ซึ่งข้อดีของการฝึกแบบออนไลน์นั้นดีตรงที่ ผู้เรียนสามารถควบคุมและบริหารเวลาในการเรียนรู้ด้วยตัวเองได้ สามารถทบทวนและฝึกซ้ำไปซ้ำมาได้จนกว่าจำและเข้าใจบทเรียนได้ เนื่องจากว่าแต่ละคนต้องการเวลาในการพัฒนาความจำและความเข้าใจต่างกัน และในขณะเดียวกันขั้นนำภาษาไปใช้จะจัดกิจกรรมให้อยู่ในห้องเรียน อาจจะเป็นเพราะว่าผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ทักษะการประยุกต์ใช้ในการพูดหรือเขียนเป็นภาษาอังกฤษ เช่น แต่งบทสนทนาและแสดงบทบาทสมมุติจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ หรือแต่งบทสนทนาแก้ปัญหาและแสดงบทบาทสมมุติจากปัญหาที่กำหนดให้ เป็นต้น ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่ยากเกินไปสำหรับผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างชาติ ถ้าหากไม่มีผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ อธิบายเพิ่มเติม ตอบข้อสงสัยและให้ข้อมูลป้อนกลับในทันทีที่ผู้เรียนต้องการ ดังนั้นการเรียนการสอนในขั้นนำไปใช้ในวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจึงเหมาะกับการบริหารจัดการในห้องเรียนมากกว่าแบบออนไลน์ สอดคล้องกับงานของ Parker & Balci (2020) ซึ่งสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างชาติที่มีต่อการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ที่อายุระหว่าง 18-22 ปี จำนวน 400 คน ผลวิจัยพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่คิดว่าการเรียนออนไลน์มีประโยชน์ต่อการฝึกและพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของตน นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานของ Bautista (2020) ซึ่งสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียน Generation Z ซึ่งในการเรียนแบบผสมผสานวิชาภาษาอังกฤษนั้น ในห้องเรียนจะเหมาะกับการสอนแบบบรรยายที่จำเป็นต้องมีการฝึกทำกิจกรรมทันที ซึ่งในห้องเรียนยังเหมาะกับการอภิปรายกลุ่ม กิจกรรมที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน การให้คำปรึกษากับผู้เรียนเป็นรายบุคคล การทำงานกลุ่ม และการทดสอบ ในขณะที่การเรียนแบบออนไลน์ จะเหมาะกับการศึกษาคำศัพท์ โครงสร้าง ไวยากรณ์ การใช้ภาษา และฝึกทักษะภาษา พูดอีกนัยหนึ่งคือ การเรียนออนไลน์เหมาะกับการให้ผู้เรียนพัฒนาความจำ ความเข้าใจ และวิเคราะห์บทเรียน ในขณะที่ห้องเรียนจะเหมาะกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการประยุกต์ใช้ และการประเมินและการสร้างสรรค์

บทสรุป

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาแนวคิดการออกแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อหาแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ซึ่งจากการสังเคราะห์ของผู้เขียนพบว่าองค์ประกอบในการ

จัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้สอนและผู้เรียน 2) กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 3) เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล 4) การมีปฏิสัมพันธ์ และ 5) การประเมินผล ผู้วิจัยได้ข้อสรุปสำคัญจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ประกอบไปด้วย 1) ขั้นสอน 2) ขั้นฝึกการใช้ภาษา 3) ขั้นนำภาษาไปใช้ 4) ขั้นทบทวนบทเรียน และ 5) ขั้นประเมินผลและให้ข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งในขั้นฝึกการใช้ภาษาจะเหมาะกับการเรียนแบบออนไลน์ และขั้นนำไปใช้เหมาะสมกับการเรียนในห้องเรียน จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เน้นการฝึกปฏิบัติ การเรียนรู้ไม่ควรหยุดแต่ในห้องเรียน ผู้เรียนควรขวนขวายหาความรู้และพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษของตนเองต่อไป โดยใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลที่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเป็นอย่างมาก ทั้งในการสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดระหว่างกัน การเชื่อมโยงทางอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์และสื่อดิจิทัลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้ยังคงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการเลือกใช้การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานจึงมีความเหมาะสมและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผู้สอนสามารถออกแบบขั้นตอนการเรียนรู้ได้หลากหลายตามรายวิชาและระดับผู้เรียน โดยต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมการสอน ผู้เรียน วัตถุประสงค์และสภาพแวดล้อม เพื่อกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามบริบทรายวิชา
2. ควรมีความยืดหยุ่นเรื่องเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมขั้นฝึกการใช้ภาษาในรูปแบบออนไลน์ เนื่องจากการฝึกทักษะภาษาไม่ว่าจะเป็นการฝึกฟัง พูด อ่าน หรือเขียน ผู้เรียนแต่ละคนต้องการเวลาฝึกและเวลาในการพัฒนาต่างกัน จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เวลาในการทบทวนและฝึกเข้าไปซ้ำมาได้จนกว่าจำและเข้าใจบทเรียนได้

บรรณานุกรม

- จิรารัตน์ ประยูรวงษ์. (2562). DIGITAL LEARNING การเรียนรู้ภาษาอังกฤษบนโลกดิจิทัลในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 13(1), 210-223. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/VRUGradJour/article/view/183868>
- จิรัชญา โคศิลา, ประดิษฐ์ หงสปรินชา, ประกอบ กรณีกิจ, และพร้อมภักดิ์ บึงบอน. (2563). ผลการใช้เครื่องมือประเมินผลออนไลน์ระหว่างเรียนเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 4. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 15(19), 15-29. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EDMKU/article/view/248267>
- ธีรวดี ถึงบุตร. (2555). การศึกษาสมรรถนะการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านอีเลิร์นนิ่ง บูรณาการการเรียนรู้ออนไลน์ประชาคมอาเซียน: นโยบายและกระบวนการ* (น. 63-37). https://www.elearning.nectec.or.th/eLearningV2/Uploads/elearning2012/Fullpaper/e-learning2012_Fullpaper_1.pdf
- ปรัชญนันท์ นิลสุข และปณิศา วรรณพิรุณ. (2556). การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน: สัดส่วนการผสมผสาน. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา*, 25(85), 31-36. <https://journal.fte.kmutnb.ac.th/journal/article-view?id=188>
- ประกอบ กรณีกิจ และจินตวีร์ (มันสกุล) คล้ายสังข์. (2556). รูปแบบอีเลิร์นนิ่งแบบผสมผสานโดยใช้นันทิกสะท้อนการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจและความคงทนในการจำของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *วารสารครุศาสตร์*, 41(3), 66-82. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/51326>
- สิริกร บำรุงกิจ, สันติ วิจักขณาลัญญ์, และธูปทอง กว่างสวาสดี. (2562). รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสาร. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(2), 59-70. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/gskkuhs/article/view/161499>
- สุมาลี ชัยเชื้อ. (2561). การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนแบบผสมผสาน. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 17(3), 214-221. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JIT/article/view/173761>

- Bautista, C. V. G. R., Borda, P. B. L. B., Malave, R. O. D., & Gonzalez, S. M. G. R. (2020). A blended learning system in EFL for improving listening and speaking competence. *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences*, 10(3), 673-690. <https://doi.org/10.15405/ejsbs.266>
- Horn, M. B., & Staker, H. (2011). *The rise of K-12 blended learning*. Innosight Institute. <https://www.christenseninstitute.org/wp-content/uploads/2013/04/The-rise-of-K-12-blended-learning.pdf>
- Lalima, K. L., & Dangwal, K. L. (2017). Blended learning: An innovative approach. *Universal Journal of Educational Research*, 5(1), 129-136. <https://doi.org/10.13189/ujer.2017.050116>
- Lee, G., & Wallace, A. (2018). Flipped learning in the English as a foreign language classroom: Outcomes and perceptions. *TESOL Quarterly*, 52(1), 62-84. <https://doi.org/10.1002/tesq.372>
- Lyst, C. (2020, July 20). Coronavirus: What is a blended model of learning? *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-52412171>
- Manurung, N. G., Manurung, K., Mertosono, R. S., & Kamaruddin, A. (2020). Perceptions of EFL learners in the implementation of blended learning post-natural disaster at a university in Indonesia. *Theory and Practice in Language Studies*, 10(8), 959-968. <https://doi.org/10.17507/tpls.1008.15>
- Olivares, J. (2020). The enhancement of English-speaking ability of the visually impaired students using blended learning. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 8(1), 56-62. <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/udonthanirajabhat/article/view/242288>
- Parker, T., & Balci, E. (2020). A study on the experiences of students and instructors in blended instruction and learning in an English preparatory school. *International Online Journal of Education and Teaching*, 7(4), 1709-1729. <https://iojet.org/index.php/IOJET/article/view/996>
- Richards, J. C. (2006). *Communicative language teaching today*. Cambridge University Press. <https://www.cambridge.org/elt/techniques/>
- Serrano, D. R., Dea-Ayuela, M. A., Gonzalez-Burgos, E., Serrano-Gil, A., & Lalatsa, A. (2019). Technology-enhanced learning in higher education: How to enhance student engagement through blended learning. *European Journal of Education*, 54(2), 273-286. <https://doi.org/10.1111/ejed.12330>

- Sharma, P. (2010). Blended learning. *ELT Journal*, 64(4), 456-458.
<https://doi.org/10.1093/elt/ccq043>
- Thu My, N., & Minh, H. T. (2020). Information technology freshmen' attitudes towards English language learning with blended learning course at FPT Polytechnic College. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 10(8), 665-670. <https://doi.org/10.29322/IJSRP.10.08.2020.p10485>
- VijayaKumar, S., & Viswanathan, R. (2018). Performance analysis in blended and online classrooms: An experimental study. *CALL-EJ*, 19(2), 100-124.
<http://callej.org/journal/19-2/Vijayakumar-Viswanathan2018.pdf>
- Visser, P., & Sukavatee, P. (2020). Effects of the genre-based writing instructional module in a blended learning environment. *Journal of Education Naresuan University*, 22(2), 1-17. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/240798
- Wang, Y. (2020). A study on college English high-efficiency class based on blended teaching mode of flipped classroom. *Theory and Practice in Language Studies*, 10(9), 1066-1071. <https://doi.org/10.17507/tpls.1009.06>
- Wu, W. V., Hsieh, J. S. C., & Yang, J. C. (2017). Creating an online learning community in a flipped classroom to enhance EFL learners' oral proficiency. *Educational Technology & Society*, 20(2), 142-157.
<https://www.jstor.org/stable/jeductechsoci.20.2.142>